

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ НОВЕЛ КПК УКРАЇНИ

Безносюк А.М. – к.ю.н., доцент

Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна»

На основі Звіту, підготовленого Радою бізнес-омбудсмена, за результатами численних обговорень з представниками правозахисних організацій, наукових установ та інших експертів, Кабінетом Міністрів України розроблено та внесено до Верховної ради України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування», який був прийнятий 16 листопада 2017 року за № 2213-VIII та набув чинності з 07 грудня 2017 року (далі – Закон).

По-перше, Законом внесено зміни до ст. ст. 60, 214 КПК України, якими надано право заявнику отримувати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) щодо його заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, а також встановлено обов'язок слідчого, прокурора надати такий витяг через 24 години з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення. Очевидно, що на меті у законотворців було надання можливості заявнику оперативно отримати документ, без якого, як показує практика, зазвичай, не обходиться жодний розгляд скарг на бездіяльність слідчого, прокурора чи то звернення до суду з клопотанням про надання тимчасового доступу до речей та документів тощо. Разом з тим, слід звернути увагу на невідале формулювання ст. 214 КПК України щодо надання витягу з ЄРДР заявнику «через 24 години з моменту внесення таких відомостей», адже воно не встановлює граничний строк надання заявнику відповідного документу.

По-друге, дістали змін ст. ст. 3, 28, 303 та 308 КПК України, відповідно до яких особа, по відношенню до якої (в тому числі її майна) здійснюються процесуальні дії, та яка не є стороною кримінального провадження, має право заявляти клопотання про здійснення кримінального провадження у розумні строки та оскаржувати, зокрема, порушення таких строків. В цілому, ці нововведення сприймаються позитивно, так як створюють додаткові процесуальні гарантії прав і законних інтересів суб'єктів господарювання, які потрапляють в орбіту кримінальних процесуальних відносин, однак викликає

нарікання те, що законодавець не кореспондував наданому праву на оскарження обов'язок слідчого судді встановити конкретні строки досудового розслідування.

По-третє, зміни торкнулись ст. ст. 27, 107, 222 та 236 КПК України, якими, зокрема, передбачено обов'язкову фіксацію за допомогою звуку – та відеозаписувальних технічних засобів, проведення такої слідчої (розшукової) дії як обшук, а також обов'язкове фіксування за допомогою технічних засобів аудіо – та відеофіксації розгляду клопотань слідчим суддею, за виключенням вирішення питання про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Безумовно, описані зміни спрямовані на посилення гарантій законності при проведенні обшуку, але постає питання, чи стосується встановлений порядок проведення огляду житла чи іншого володіння особи, що відповідно до ст. 237 КПК України провадиться згідно з правилами, передбаченими для обшуку?

По-четверте, внесено зміни до ст. ст. 87, 236 КПК України, що передбачають право особи, у житлі чи іншому володінні якої проводиться обшук, користуватися правовою допомогою адвоката на будь-якій стадії його проведення, інакше докази, що були отримані під час виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи у зв'язку з недопущенням адвоката до цієї слідчої (розшукової) дії, визнаються недопустимими. На наш погляд, було б справедливо надати оцінку цим законодавчим новелам за результатами їх практичного застосування, але здійснюватись вона має з погляду на забезпечення балансу між публічними і приватними інтересами у кримінальному провадженні.

По-п'яте, доповнено ч. 2 ст. 168 КПК України положенням, відповідно до якого органу досудового розслідування заборонено тимчасово вилучати електронні інформаційні системи або їх частини, мобільні термінали систем зв'язку. Водночас, встановлення ряду виключень із зазначеної заборони, зокрема, у разі необхідності проведення експертного дослідження, не убезпечує від необґрунтованого вилучення комп'ютерної техніки, адже формулювання норми статті надає слідчому, прокурору можливість для маніпулюванням доцільністю проведення

експертизи.

По-шосте, ст. 284 КПК України доповнена новою підставою для закриття кримінального провадження. Тепер, кримінальне провадження закривається в разі, якщо не скасована постанова слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4, 9 ч. 1 ст. 284 КПК України, у кримінальному провадженні щодо того ж діяння, яке розслідувалось з дотриманням вимог щодо підслідності. З урахуванням цієї

новели, доцільно було б передбачити можливість оскарження до слідчого судді бездіяльність слідчого, прокурора щодо неприйняття рішення про закриття кримінального провадження з цієї підстави.

На останок же зауважимо, що внесення змін до чинного кримінального процесуального законодавства, головним чином, продиктовано правозастосовчою практикою, разом з тим, залишається ще ряд невирішених питань, що потребують подальших теоретичного дослідження.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року: редакція від 16.03.2018 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування: Закон України від 16.11.2017 № 2213-VIII [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2213-19/paran62#n62>
3. Пояснювальна записка до проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування, зареєстрованого 10.11.2017 за №7275 від [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62853

УДК 342.92

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бурятинська Н.І. – викладач

Барський гуманітарно-педагогічний коледж ім. М. Грушевського

Згідно зі ст. 1 Конституції нашої держави, Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Проте реалії сьогодення яскраво свідчать про те, що це лише декларація. Україна не є правовою державою, оскільки їй необхідно подолати багато проблем, які заважають їй бути такою. Це пов'язано насамперед із тим, що у нашій державі ще й досі не створено громадянське суспільство. Адже, як відомо одним із чотирьох рівнів на яких має відбуватися зміцнення демократії, крім ідеології, інституцій та культури, є громадянське суспільство [1].

Ідея правової держава у сучасних юридичній та політичній науках нерозривно пов'язана з ідеєю громадянського суспільства. Їх об'єднують передусім верховенство правового закону, який є обов'язковим і для громадян, і для держави та забезпечення прав і свобод громадян, гарантом яких має бути держава. Громадянське суспільство і правова держава відображають найважливіші характеристики та невід'ємні сторони сучасної демократії. З одного боку, реалізація засад

правової держави не може не спиратися на відносно автономні механізми саморегуляції громадянського суспільства, а з іншого – органічним доповненням функціонування громадянського суспільства виступають сформовані на правових засадах інститути держави.

У нинішній Конституції і згадки немає про громадянське суспільство, на формування якого зрештою має бути спрямований весь державно-правовий механізм. Цей, м'яко кажучи, недолік нинішньої Конституції, безумовно, негативно відбиватиметься на процесі формування громадянського суспільства, серцевини правової держави. Проголошуючи своє прагнення досягти ідеалів правової держави, не пов'язавши це на конституційному рівні з формуванням громадянського суспільства, не є просто нелогічним, а й стратегічно неприпустимим [3].

Сучасний цивілізований підхід до аналізу співвідношення правової держави та громадянського суспільства полягає в тому, що правова держава не протистоїть